

Kapitola 16

Multilaterální rozměr české zahraniční politiky

Veronika Bílková

Multilaterální vztahy sehrávají v zahraniční politice ČR klíčovou úlohu. Rok 2007 nicméně potvrdil, že jejich těžiště dlouhodobě spočívá v angažovanosti ČR v Evropské unii, NATO a mezinárodních ekonomických institucích. Organizace jiné, včetně OSN, většiny jejich přidružených organizací a Rady Evropy, zůstávají naopak stále, snad s jistou výjimkou lidskoprávní agendy, mimo hlavní pole pozornosti a ani tak významná událost, jakou byla kandidatura ČR na místo nestálého člena Rady bezpečnosti OSN, na tomto dlouhodobém stavu příliš mnoho nezměnila.

MULTILATERÁLNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA

Z hlavních programových dokumentů, jež zahraniční politika ČR využívala v roce 2007 jako svá východiska, se o multilaterální rovině české diplomacie podrobněji vyjadřuje pouze *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006*. Dokumenty další (*Koaliční smlouva*, *Programové prohlášení vlády*) ji přecházejí mlčením, resp. jí věnují jen stručnou zmínku v souvislosti s organizováním vojenských a civilních misí. Koncepce zahraniční politiky ČR označuje „rozvíjení vztahů s dalšími zeměmi a mezinárodními organizacemi na dvoustranném i mnohostranném základě /.../“ (bod 3) za jednu z priorit české zahraniční politiky a „mnohostrannou spolupráci v rámci integračních uskupení a mezinárodních organizací“ (bod 2.4) řadí mezi nástroje této politiky. Specifická pozornost je věnována OSN, o níž koncepce pojednává jednak obecně v části zabývající se bezpečností, jednak konkrétněji v kapitole nazvané *Česká republika a OSN*. V této kapitole vyjadřuje ČR svůj zájem o všechny tři hlavní oblasti aktivit OSN, tj. udržování míru a bezpečnosti (s důrazem na mírové mise), rozvoj a ochranu lidských práv. Jasně též deklaruje svou podporu snahám

o reformu OSN, založenou „jak na upřesnění nových úkolů organizace, tak na zlepšení stávajících mechanismů a struktur“ (bod 4.5), a zejména pak o reformu Rady bezpečnosti, jež by zvýšila její reprezentativnost. Samostatná kapitola je věnována též vztahu ČR k Radě Evropy. Zde se ČR hlásí k myšlence reformy Evropského soudu pro lidská práva a vyzývá k dalšímu posílení smluvního systému Rady Evropy a ke zpracování mezinárodněprávních instrumentů k potírání světového terorismu v tomto rámci.

MULTILATERÁLNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: UDÁLOSTI, AGENDA

V roce 2007 dominovala agendě multilaterálních vztahů kandidatura ČR na místo nestálého člena Rady bezpečnosti OSN. K dalším významným tématům patřily aktivity ČR ve dvou nově vzniklých orgánech OSN, Radě pro lidská práva (viz kapitola 18 – *Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky*) a Komisi pro budování míru, postup ČR při pravidelném zasedání Valného shromáždění OSN a téma reformy OSN. Poměrně malá pozornost se naopak dostala Radě Evropy, v jejímž rámci nenastaly v roce 2007 žádné významnější změny.

Kandidatura České republiky do Rady bezpečnosti OSN

Kandidaturu na místo nestálého člena Rady bezpečnosti OSN na léta 2008–2009 ohlásila ČR v roce 2003. Svou kampaň stavěla na tradici úspěšného působení v OSN (členství v Radě bezpečnosti v letech 1994–1995, předsednictví 57. zasedání Valného shromáždění v letech 2002–2004, předsednictví Hospodářské a sociální rady v roce 1998), angažovanosti v řadě oblastí aktivit OSN (mírové operace, rozvojová spolupráce, humanitární pomoc) a své pověsti země, která prošla úspěšnou společenskou a ekonomickou transformací a pokojným rozdělením federativního státu.¹ Soupeřem ČR bylo Chorvatsko a zpočátku ještě Gruzie, která však brzy svou kandidaturu stáhla. Šance na zvolení se dlouho zdály vysoké, ČR byla dokonce považována za favorita a ještě těsně před volbou, konanou 16. 10. 2007, se čeští politici vyjadřovali optimisticky.² První kolo tajného hlasování nicméně skončilo poměrem hlasů 95 : 91 ve prospěch Chorvatska a ve druhém se ztráta ČR ještě zvýšila, poměr byl 106 : 81. Po realistickém zhodnocení situace ČR následně svou kandidaturu stáhla a Chorvatsko bylo ve třetím kole zvoleno hlasy 184 států.³ Na konci roku 2007 vypracovalo MZV (Odbor OSN) k neúspěšné kandidatuře do Rady bezpečnosti interní materiál, který byl projednán a schválen kolegiem ministra zahraničních věcí a vzat na vědomí vládou. Konstatovalo se v něm, že přesné důvody volebního nezdaru nelze vzhledem k mechanismu voleb nestálých členů RB (volba probíhá tajně bez oznámení, kdo a jak hlasoval) jednoznačně určit, nepochybně ale mezi nimi důležitou roli sehrála omezenější kampaň ČR a menší politická vůle zvítězit.

Česká republika a Komise OSN pro budování míru

Komise OSN pro budování míru je nově vzniklým orgánem OSN, který má za úkol dbát o postkonfliktní rekonstrukci válkou zničených oblastí. Její aktivity řídí Organi-

zační výbor, do něhož byla, s platností od 1. 1. 2007, zvolena rovněž ČR, která zde zastupuje Hospodářskou a sociální radu. Ke členství naši zemi motivovala hlavně snaha o posílení diplomatické a politické spolupráce s regionem Afriky a s Africkou unií a o zvýšení prestiže v době kandidatury do Rady bezpečnosti OSN a přípravy na předsednictví Rady EU. V roce 2007 se činnost ČR v Komisi v zásadě omezila na to, že poskytla finanční částku 50 000 USD do zvláštního Fondu pro budování míru a dalších 100 000 USD na uspořádání regionálního workshopu v Addis Abebě, zaměřeného na problematiku boje proti obchodu s lehkými zbraněmi. ČR též podporovala uspořádání teritoriálně orientovaných schůzek a prosazovala, aby Komise rozšířila svůj zájem z dosavadních dvou (Burundi a Sierra Leone) na větší počet zemí (Guinea-Bissau, Haiti, Východní Timor).⁴

Česká republika ve Valném shromáždění OSN

Valné shromáždění OSN uskutečnilo v roce 2007 své 62. zasedání. ČR během něho neprezentovala žádné vlastní návrhy, připojila se ale k sérii iniciativ Evropské unie, směřující k přijetí rezolucí týkajících se trestu smrti, náboženské netolerance a situace v Barmě, Bělorusku a Severní Koreji. Iniciativy byly předem dohodnuty na celounijní úrovni v jednáních, do nichž se zapojovali zástupci MZV, stálého zastoupení v Bruselu a stálé mise v New Yorku. Tento přístup odpovídá obecnějšími trendu europeizace české zahraniční politiky, který se asi nejvýrazněji projevuje právě na půdě některých mezinárodních organizací a institucí. Zahájení 62. zasedání VS se netradičně zúčastnil i prezident ČR V. Klaus, který nejprve přednesl projev na summitu OSN ke globálnímu oteplování⁵ a následně vystoupil ve všeobecné rozpravě VS.⁶ Zde označil OSN za „vysoce důležitou a fakticky nenahraditelnou platformu“,⁷ za niž „v současném světě /.../ neexistuje náhrada“,⁸ a zdůraznil potřebu toho, aby organizace zůstala fórem založeným na pluralitě názorů a nezměnila se v nástroj totalitního globálního vládnutí. Podpořil též myšlenku reformy OSN, jež by organizaci modernizovala, aniž by přitom ohrozila hodnoty svobody, demokracie a rovnosti všech států. Kromě prezidenta se zasedání VS zúčastnili též premiér M. Topolánek a ministři K. Schwarzenberg a M. Bursík, kteří se zde zejména pokoušeli získat hlasy pro podporu kandidatury ČR do Rady bezpečnosti.⁹

Česká republika a reforma OSN

Reforma OSN probíhá ve větší intenzitě již více než deset let a ČR vždy patřila mezi její aktivní podporovatele. V roce 2007 se tento postoj nejjasněji odrazil jednak ve zmíněném vystoupení prezidenta V. Klause na zahájení Valného shromáždění OSN, jednak v projevu velvyslance při OSN Martina Palouše, který se specificky zaměřil na reformu Rady bezpečnosti.¹⁰ V tomto projevu Palouš vyzval k tomu, aby státy nepodléhaly „reformní únavě“¹¹ a snažily se postupnými kroky dovést reformu Rady bezpečnosti do úspěšného konce. Připomněl též, že ČR stabilně podporuje rozšíření orgánu podle modelu navrženého státy G4 (Brazílie, Indie, Japonsko, Německo), v němž se počítá s vytvořením čtyř nových stálých a pěti či šesti nestálých míst, která by byla rozdělena v souladu s principem spravedlivého geografického zastoupení. Alespoň jedno nové nestálé místo by přitom mělo připadnout východoevropské

skupině států, jejíž součástí stále tvoří i naše země a na jejímž rozpuštění, resp. spojení se skupinou států západoevropských nemá ČR vzhledem k politické výhodnosti současného stavu zájem. Projev vzbudil vzhledem ke svému optimistickému naladění mezi členskými státy OSN pozitivní reakci a potvrdil, že ČR skutečně patří mezi proreformně orientované země. Je třeba dodat, že ČR neomezuje problematiku reformy OSN jen na reformu Rady bezpečnosti, ale trvale se zajímá i o jiné oblasti. V roce 2007 například podporovala iniciativy, směřující ke zvýšení koherence a koordinace v rámci OSN, k řešení otázek financování pro rozvoj a vytvoření některých nových orgánů, jež zatím v systému OSN chybějí.¹² Postoj ČR v otázce reformy OSN primárně určuje samo MZV (Odbor OSN) ve spolupráci se stálou misí v New Yorku, přínos jiných aktérů naopak zůstává omezený.

IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ MULTILATERÁLNÍ DIMENZE ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY

Hlavním aktérem při formování a realizaci české zahraniční politiky vůči OSN a Radě Evropy bylo v roce 2007 Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Svou roli zde sehrály rovněž další orgány státní správy, vláda ČR, prezident republiky a Parlament ČR. Velmi omezený naopak zůstal vklad regionů, nevládního sektoru, akademické obce i širší veřejnosti, které o danou agendu, s výjimkou některých jejích aspektů (lidskoprávního a bezpečnostního), dlouhodobě neprojevují výraznější zájem.

Ministerstvo zahraničních věcí je již ze zákona pověřeno úlohou „zabezpečovat vztahy České republiky k /.../ mezinárodním organizacím /.../“.¹³ Přísluší mu tedy úloha hlavního garanta a současně i koordinátora vztahů mezi ČR a OSN, resp. Radou Evropy. V rámci MZV se agendou OSN primárně zabývá specializovaný Odbor OSN, který má mimo jiné za úkol koncepčně i organizačně zajišťovat zahraniční politiku ČR v OSN, formulovat postoje ČR k otázkám reformy OSN, koordinovat předkládání kandidatur do různých orgánů OSN, včetně loňské kandidatury do Rady bezpečnosti OSN, poskytovat odborná stanoviska v oblasti přidělené agendy, spolupracovat s dalšími státními i nestátními subjekty a se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí.¹⁴ Odbor OSN spadá, spolu s Odborem lidských práv a transformační politiky, Odborem bezpečnostní politiky, Odborem společné zahraniční a bezpečnostní politiky a Bezpečnostním odborem, do Bezpečnostně multilaterální sekce, řízené politickým ředitelem. Ke konci roku 2007 měl odbor 17 zaměstnanců a jeho ředitelem byl Jan Michal, který v této funkci v polovině roku nahradil Jana Káru. Agendu Rady Evropy řeší na MZV hlavně Odbor lidských práv a transformační politiky (LPTP).¹⁵ Přírodními partnery Odboru OSN i LPTP jsou mimo jiné Odbor společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), jenž se podílí na sladování zahraničněpolitických pozic ČR s postoji EU; Mezinárodněprávní odbor (MPO), který sleduje vývoj v oblasti mezinárodního práva, realizovaný na půdě OSN a Rady Evropy; příslušné teritoriální odbory, jež zajišťují formulování a realizaci zahraniční politiky ve vztahu ke konkrétním státům. Zásadní rozhodnutí (např. stažení české kandidatury do Rady bezpečnosti) se pak děje na úrovni vedení MZV, popřípadě na úrovni vlády ČR.

V místech, kde sídlí OSN a Rada Evropy, má ČR své stálé mise (SM v New Yorku, Ženevě, Vídni a Štrasburku), které odpovídají za udržování trvalého kontaktu s oběma organizacemi. SM v New Yorku, vedená velvyslancem Martinem Paloušem, se v roce 2007 soustředila především na vedení kampaně spojené s kandidaturou ČR do Rady bezpečnosti. Agendu zde měl na starosti zástupce velvyslance Petr Kaiser, kterému pomáhaly z diplomatického sboru třetí tajemnice stálé mise a dvě zvláště k tomuto účelu najaté stážistky. SM v New Yorku dále zajišťovala účast ČR v hlavních i podpůrných orgánech OSN, například ve Valném shromáždění a Komisi pro budování míru, a prezentovala názory ČR na reformu OSN. SM v Ženevě, v jejímž čele stál v roce 2007 Tomáš Husák, monitoruje aktivity Evropské úřadovny OSN, která zahrnuje například Radu pro lidská práva, Úřad Vysoké komisařky pro lidská práva a řadu odborných organizací přidružených k OSN. SM ve Vídni, řízená Ivanem Počuchem, zabezpečuje vztahy mezi ČR a orgány a organizacemi OSN sídlícími ve Vídni, jako je třeba Úřad OSN proti drogám a zločinu. SM ve Štrasburku, kterou v roce 2007 vedl Pavel Svoboda, hájí zájmy ČR v Radě Evropy a sleduje činnost Evropského soudu pro lidská práva. Významnou úlohu sehrává Stálé zastoupení ČR při EU v Bruselu, řízené do konce roku 2007 Janem Kohoutem, které se podílí na formování jednotných celounijních stanovisek k otázkám řešeným v rámci OSN a Rady Evropy.

Další státní orgány, jež se v roce 2007 zapojily do tvorby a uskutečňování zahraniční politiky ČR vůči OSN a Radě Evropy, lze rozdělit do dvou kategorií. První zahrnuje orgány, jež se v této oblasti angažují dlouhodobě, a pro něž proto rok 2007 nebyl obvykle nijak mimořádný. Jde zejména o různé resorty mimo MZV (např. ministerstvo obrany, ministerstvo práce a sociálních věcí či ministerstvo životního prostředí), které se standardně zabývají tou sférou činnosti OSN, jež spadá do rámce jejich kompetencí, a v dané sféře více či méně aktivně spolupracují s MZV. Například zástupci MPSV se v uplynulém roce podíleli na přípravě nové *Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením*, která byla podepsána v březnu 2007 v New Yorku; zástupci MŽP pomáhali připravovat stanoviska k problematice globálního oteplování, prezentovaná na globálním summitu OSN v New Yorku (září 2007) a konferenci OSN na Bali (prosinec 2007). Druhou kategorii tvoří subjekty, jež se v roce 2007 na poli multilaterální diplomacie profilovaly výrazněji než v předchozích letech, a to především v souvislosti s kandidaturou ČR do Rady bezpečnosti. Sem patří například vláda ČR, jejíž členové se alespoň v poslední fázi aktivně angažovali v kampani za zvolení do Rady; prezident republiky, který se účastnil zasedání Valného shromáždění OSN a v projevu na jeho zahájení se vyjádřil k otázkám reformy OSN; či Parlament ČR, kde byla problematika české kandidatury do Rady bezpečnosti probírána v rámci interpelací.

Jiní aktéři ovlivnili v roce 2007 přístup ČR k OSN a Radě Evropy jen minimálně. Platí to hlavně pro nevládní sektor, jenž je v dané oblasti překvapivě málo aktivní. V ČR sice existuje České sdružení pro Spojené národy, jeho činnost ale zůstává omezena na pořádání vzdělávacích a osvětových akcí a na vysílání zástupců na mezinárodní vědecké akce. Například v roce 2007 uspořádalo sdružení přednášky k neúspěšné kandidatuře ČR do Rady bezpečnosti (25. 10. 2007, přednášející: vedoucí Odboru OSN MZV J. Michal) a ke zkušenostem Slovenska z Rady bezpečnosti (14. 11. 2007, přednášející: generální ředitelka sekce mezinárodních organizací

MZV SR M. Krasnohorská). Sdružení naopak nefunguje jako lobbistická skupina snažící se přímo působit na politické představitele a jejich prostřednictvím prosazovat své představy o žádoucí podobě OSN a o roli, kterou by v tomto kontextu měla sehrávat ČR. Málo angažovaná je rovněž akademická obec, jež OSN a Radě Evropy dlouhodobě nevěnuje příliš velkou pozornost, což se odráží i v nepatrném množství odborných publikací a článků, jež k tématu v ČR vycházejí.

Stejně jako v dalších oblastech zahraniční politiky, i ve sféře multilaterální diplomacie sehrává stále významnější úlohu členství České republiky v Evropské unii. Projevilo se to i v roce 2007, kdy se ČR aktivně zapojovala do formování celounijních stanovisek ke klíčovým problémům řešeným v rámci OSN a Rady Evropy. Obecná snaha je, aby EU na těchto multilaterálních fórech vystupovala jednotně, proto se její postoje předjednáávají, a to buď přímo v New Yorku, nebo v Bruselu. Do těchto jednání pochopitelně vstupují jak aktéři činí v místě, tj. SM při sídlech OSN a Rady Evropy a SZ v Bruselu, tak orgány v ústředí, zejména Odbor OSN a LPTP na MZV. ČR v EU vystupuje jako konstruktivní partner. Zřídka tedy jedná izolovaně a většinou je ochotna přijmout vyvážený kompromis. Svými postoji má obvykle blízko k dalším státům středoevropského regionu, od nichž se odlišuje snad jen větším důrazem na problematiku lidských práv a šíření demokracie. V otázkách, jež EU rozdělují – a mezi něž se typicky řadí třeba problém Blízkého východu a boj proti terorismu – zaujímá ČR střední pozice, tj. bere zřetel na zájmy všech stran, a vnáší do debaty názory blízké dalším našim spojencům, hlavně USA (např. v případě Blízkého východu ČR trvale zdůrazňuje, že vedle legitimních zájmů palestinského lidu je třeba brát v úvahu i stejně legitimní potřeby státu Izrael, jež mají některé členské státy EU tendenci přehlížet). Členství v EU nutí na jedné straně ČR přistupovat na různé kompromisy, ale na straně druhé zvyšuje její vliv a poskytuje jí možnost nepřímo se podílet i na chodu těch orgánů, v nichž ČR nemá v dané chvíli své zástupce.

MULTILATERÁLNÍ DIMENZE ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V POLITICKÉM, MEDIÁLNÍM, VEŘEJNÉM A AKADEMICKÉM PROSTORU

Aktivita České republiky v OSN a Radě Evropy vzbudily v roce 2007 jen malou pozornost české politické scény, sdělovacích prostředků, akademické obce a veřejnosti. Tato pozornost se v zásadě soustředila na vystoupení prezidenta V. Klause na summitu OSN ke globálnímu oteplování a na kandidaturu ČR na místo nestálého člena Rady bezpečnosti OSN.

Projev V. Klause ke globálnímu oteplování vzbudil zájem a kontroverze již před svým přednesením na summitu OSN. Vzhledem k dlouhodobým postojům prezidenta k problematice životního prostředí¹⁶ bylo předem jasné, že projev nebude zcela odpovídat oficiálním názorům ČR v dané oblasti. To vyvolalo obavy části politické reprezentace, což se mimo jiné projevilo v dopisech, jež V. Klausovi zaslali předsedové Strany zelených M. Bursík (29. 8. 2007)¹⁷ a ČSSD J. Paroubek (13. 9. 2007).¹⁸ Výhrady byly soustředěny do dvou bodů. První, v zásadě vnitrostátní, se týkal role prezidenta ČR a jeho práva prezentovat na mezinárodních fórech své osobní názory.¹⁹

Druhý, mezinárodní, byl zaměřen na to, zda prezidentovo vystoupení může poškodit zahraničněpolitické zájmy ČR, zejména zájem na zvolení do Rady bezpečnosti OSN, a snížit prestiž ČR ve světě. Výměna názorů, jež pokračovala, za účasti širší části politické scény, médií a veřejnosti, i v období po projevu, jasně ukázala, že globální oteplování je v ČR více než v mnoha jiných zemích tématem primárně politickým, nikoli vědeckým, a že řada aktérů jej vnímá jako součást širší diskuse o optimální podobě a směřování české i mezinárodní společnosti.

Kandidatura ČR do Rady bezpečnosti dlouho unikala pozornosti médií, veřejnosti i politiků. Živěji se o ní začalo mluvit teprve v posledních týdnech před volbou²⁰ a zejména pak poté, kdy se ČR pro neúspěch v prvních dvou kolech hlasování vzdala kandidatury ve prospěch Chorvatska. Následně se zájem soustředil na hledání příčin českého neúspěchu. Opozice v tomto kontextu přičítala vinu málo aktivní volební kampani, která byla zahájena příliš pozdě a provázela ji značná váhavost a nejistota ohledně cílů sledovaných kandidaturou; neochotě či neschopnosti ČR komunikovat s některými státy, především státy třetího světa; a vlivu projevu prezidenta V. Klause o globálním oteplování, který mohl odradit státy Tichomoří a Karibiku, ohrožené zvedající se hladinou světových oceánů.²¹ Vládní představitelé a MZV naopak za důvody nezvolení označovali souhrn řady objektivních a subjektivních faktorů, mezi něž se mimo jiné řadí pozdní ohlášení kandidatury (rok 2003, Chorvatsko svou kandidaturu ohlásilo již v roce 1999); obavy mnoha států světa z toho, aby účast dalšího členského státu EU a NATO v Radě bezpečnosti nadměrně nezvýšila vliv západního bloku; souběh možného členství v RB s výkonem předsednické funkce v Radě EU v roce 2009, jenž se mohl některým státům zdát nepříliš šťastným; to, že ČR na rozdíl od Chorvatska již členem RB byla; a to, že se ČR na mezinárodní scéně aktivně angažuje v oblasti ochrany lidských práv, což některým státům nemusí být právě milé. Vzhledem k již zmíněné nemožnosti určit, pro koho (a tím méně pak z jakých důvodů) státy ve Valném shromáždění vlastně hlasovaly, neexistuje způsob, jak posoudit relevanci a váhu jednotlivých argumentů. Neshody o příčinách volebního neúspěchu ČR tak zůstávají nedořešeny.

ZÁVĚR

Angažovanost ČR v OSN a Radě Evropy zůstává mimo hlavní zájem české zahraniční politiky, jež se primárně soustředí na působení ČR v Evropské unii, NATO a mezinárodních organizacích ekonomické povahy. To se promítá již v základních programových dokumentech ČR, jejichž podstatná část (*Koaliční smlouva*, *Programové prohlášení vlády*) se o dané rovině mezinárodních vztahů prakticky vůbec nezmiňuje. Odrazem omezeného zájmu je rovněž to, že do formování a realizace zahraniční politiky ve vztahu k OSN a Radě Evropy je zapojeno poměrně málo aktérů, mezi nimiž klíčová úloha připadá MZV.

Na této situaci nic nezměnila ani kandidatura ČR na místo nestálého člena Rady bezpečnosti, jež v roce 2007 vrcholila. Kandidatura sice přinesla dočasné zvýšení pozornosti, věnované problematice OSN politickou scénou i širší veřejností, ale sama

o sobě se stala důkazem toho, že ČR nemá v názorech na to, kam v OSN směřuje a čeho chce prostřednictvím této organizace dosáhnout, zdaleka jasno. Právě vzhledem k tomuto váhání byla česká kampaň za zvolení do Rady bezpečnosti místy dosti rozpačitá až bezradná (v roce 2005 ČR dokonce zvažovala stažení kandidatury), což nepochybně ovlivnilo konečný výsledek. Ten by nicméně neměl být chápán jako jednoznačný neúspěch, neboť pokud se ČR po všech chybách, jež v kampani udělala, podařilo v prvním kole hlasování získat prakticky stejný počet hlasů, jaký měl protikandidát, svědčí to o tom, že její postavení na mezinárodní scéně je stabilní a že další státy na ni pohlížejí jako na seriózního partnera.

S výjimkou kandidatury do Rady bezpečnosti nebyl rok 2007 v agendě OSN a Rady Evropy nijak mimořádný. ČR se zapojila do činnosti dvou nových orgánů OSN, Rady pro lidská práva a Komise pro budování míru, účastnila se zasedání starších orgánů OSN, zejména Valného shromáždění, a potvrdila stálost svých postojů k reformě OSN a jejího hlavního výkonného orgánu, Rady bezpečnosti. V rámci Rady Evropy se kromě určitého vývoje v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, týkající se českých kauz²² neudálo v roce 2007 nic zásadního, a ČR tak neměla příležitost výrazněji se zde profilovat.

Obecně lze říci, že české zahraniční politice vůči OSN a Radě Evropy dominovaly v roce 2007 dva zásadní trendy. První spočívá ve zvyšující se specializaci ČR, jež se stále více ve svých aktivitách soustřeďuje na několik klíčových témat a několik prioritních zemí. Mezi klíčová témata patří zejména ochrana lidských práv a šíření demokracie ve světě a dále pak například reforma Rady bezpečnosti, posílení mírových operací OSN (viz kapitola 4 – *Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky*) či účast ČR na programech humanitární pomoci a rozvojové spolupráce. Prioritní země jsou definovány v závislosti na příslušném tématu, například v oblasti lidských práv jde o Barmu, Bělorusko a Kubu, v oblasti rozvojové spolupráce o Angolu, Bosnu a Hercegovinu, Jemen, Moldávii, Mongolsko, Srbsko, Vietnam a Zambii. Specializace je vzhledem k omezeným možnostem ČR, daným velikostí a bohatstvím země, nepochybně rozumná, při její realizaci by však ČR neměla pouštět ze zřetele obecnější kontext a podceňovat tradiční postupy a nástroje multilaterální diplomacie. Neúspěšná kandidatura do Rady bezpečnosti OSN potvrdila, že takový krok by se jí nemusel vyplatit.

Druhým obecným trendem, který ostatně charakterizuje celou současnou českou zahraniční politiku, je rostoucí europeizace. ČR již dnes na půdě OSN a Rady Evropy nevystupuje jen jako samostatný stát, ale také coby součást širšího a na mezinárodní scéně mimořádně vlivného uskupení. To dává české zahraniční politice nové možnosti a dovoluje jí prosazovat ty iniciativy, o jejichž správnosti dokáže přesvědčit unijní partnery, s bezprecedentní silou. Nezdá se, že by se to ČR již plně naučila, některé aktivity, realizované například na půdě Valného shromáždění nebo Rady pro lidská práva, nicméně ukazují, že v tomto směru činí pokroky. Europeizace vztahu k OSN i Radě Evropy bude nepochybně pokračovat a je jen na ČR, zda a v jaké míře dokáže daného procesu využít k realizaci svých priorit.

Poznámky

- ¹ Viz MVZ ČR. On-line: (www.mzv.cz/wwWo/mzv/default.asp?id=20077&idj=1&amb=1&trid=1&prsl=&poccl=5), citováno 5. 11. 2007).
- ² Grohová, Johana: *Češi si věří v bitvě o křeslo v OSN*. Mladá fronta Dnes, 27. 9. 2007.
- ³ Viz *Česko vzdalo kandidaturu do Rady bezpečnosti*. Lidové noviny, 16. 10. 2007; *Česko prohrálo boj o Radu bezpečnosti*. Právo, 17. 10. 2007.
- ⁴ UN Doc. GA/10635, *General Assembly debates reform on peacebuilding commission's first year; speakers cite promising start, call for maximum impact on the ground*, 10 October 2007.
- ⁵ *Notes for the speech of H.E. Mr. Václav Klaus, President of the Czech Republic, at the High-Level Event on Climate Change*, United Nations, New York, September 24th, 2007.
- ⁶ *Projev J.E. p. Václava Klause, prezidenta České republiky, na všeobecné rozpravě 62. Valného shromáždění OSN*. New York, 26. 9. 2007.
- ⁷ Tamtéž.
- ⁸ Tamtéž.
- ⁹ Premiér se mimo jiné sešel s novým generálním tajemníkem OSN Pan Ki-munem a se zástupci současných členů Rady bezpečnosti. Uspořádal také recepci, na kterou pozval velvyslance všech členských států OSN.
- ¹⁰ Viz *Statement by Mr. Martin Palous, Permanent Representative of the Czech Republic to the UN on the Security Council Reform*. On-line: (www.mzv.cz/wwwo/default.asp?id=49080&ido=20398&idj=2&amb=112&ParentIDO=7347), citováno 7. 11. 2007).
- ¹¹ Tamtéž.
- ¹² Srov. např. ČTK, *Česká republika je pro zřízení agentury OSN pro životní prostředí*, 2. února 2007.
- ¹³ Paragraf 6, odst. 2 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- ¹⁴ Cit. dle údajů Odboru OSN. On-line: (www.mzv.cz/wwwo/mzv/default.asp?amb=1&idj=1&id=25278&ido=13656), citováno 7. 11. 2007).
- ¹⁵ Více o tomto odboru v kapitole 18 – *Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky*.
- ¹⁶ Více viz Klaus, Václav: *Modrá, nikoli zelená planeta*. Praha: Dokořán 2007.
- ¹⁷ Text viz on-line: (www.martinbursik.cz/3/265/detail/dopis-martina-bursika-vaclavu-klausovi), citováno 9. 11. 2007).
- ¹⁸ Viz *Celý text otevřeného dopisu předsedy ČSSD Jiřího Paroubka prezidentovi Václavu Klausovi*. Lidové noviny, 13. 9. 2007.
- ¹⁹ Srv. „V kontextu Vašeho bližícího se vystoupení na neformálním zasedání na vysoké úrovni ke změně klimatu /.../ se domnívám, že nemáte žádný mandát prezentovat na něm své subjektivní názory na danou problematiku. A to právě z důvodu toho, že se nejedná o žádné odborné diskusní fórum, ale právě o zasedání s politickým a státnickým významem, kde budou Vaše názory prezentovány jako názory hlavy státu a chtě nechtě budou vnímány jako oficiální pozice ČR k této problematice.“ Tamtéž.
- ²⁰ Viz např. *Otázky Václava Moravce*, ČT1, 16. 9. 2007 (diskuse mezi M. Bursikem, V. Filipem a L. Jaklem); *Události*, ČT1, 26. 9. 2007 (rozhovor s velvyslancem ČR při OSN M. Paloušem).
- ²¹ Viz *Paroubek kritizoval pasivitu vlády v zahraniční politice*. iHNED.cz, 17. 10. 2007; *Proč Topolánek prohrál volbu do Rady bezpečnosti OSN*. Blog.aktuálně.cz, 29. 10. 2007.
- ²² Více viz kapitola 18 – *Lidskoprávní rozměr československé zahraniční politiky*.